

กลยุทธ์ในการเข้าถึงการใช้ข้อมูลสิทธิบัตร (ตอนที่ 1)

หทัยทิพย์ สามพันพวง

คำจำกัดความของนวัตกรรม (Defining Innovation)

สำหรับบทความนี้ ผู้เขียนให้คำจำกัดความของคำว่า “นวัตกรรม” หมายถึง “ความก้าวหน้าของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี”

ที่ระดับต่ำสุด “นวัตกรรม” เป็นกระบวนการที่ใช้โดยวิศวกรและนักประดิษฐ์ อย่างไรก็ตาม หากมองในระดับที่สูงขึ้น “นวัตกรรม” เป็นกระบวนการที่สามารถผลักดันกระบวนการทั้งหมดของบริษัทในด้าน R&D และการพัฒนาผลิตภัณฑ์องค์กร นอกจากนี้ “นวัตกรรม” ยังมีบทบาทอย่างมากในส่วนงานอื่น ภายในองค์กรนอกจาก R&D คือ ด้านการตลาด การเงิน กฎหมาย และกลยุทธ์องค์กร แต่ละแผนกขององค์กร รวมถึงวิศวกรและนักประดิษฐ์ ได้รับประโยชน์อย่างมากจากการใช้ข้อมูลสิทธิบัตรทำให้เกิดความหลากหลายของ R&D และกระบวนการกลยุทธ์องค์กร

อะไรคือ ข้อมูลสิทธิบัตร ?

“ข้อมูลสิทธิบัตร” เป็นข้อมูลที่ประกอบด้วย

- เนื้อหาใน สิทธิบัตร (within a patent)
- เกี่ยวกับ สิทธิบัตรหรือกลุ่มสิทธิบัตร (about a patent or group of patents)

สิทธิบัตรประกอบด้วยคลังข้อมูลที่ได้จากการพัฒนาเทคโนโลยีจากอดีต ประมาณร้อยละ 80 ของข้อมูลที่อยู่ในสิทธิบัตรไม่สามารถสืบค้นได้จากแหล่งอื่น สิทธิบัตรจึงเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งที่ช่วยยกระดับคุณค่าของเทคโนโลยี

ข้อมูลสิทธิบัตรประกอบด้วย (a) ข้อมูลที่เปิดเผยชัดเจน (Explicit) และ (b) ข้อมูลที่อยู่ภายในไม่เปิดเผยชัดเจน ผู้อ่านต้องวินิจฉัยตีความเอง (Implicit หรือ inferred)

ข้อมูลสิทธิบัตรที่เป็น Explicit คือ ข้อมูลที่ผู้อ่านสิทธิบัตรสามารถเข้าใจได้จากการประมวลข้อมูลสิทธิบัตรหลายๆ เรื่อง ตัวอย่างของข้อมูลที่ไม่เปิดเผยชัดเจนนี้ได้แก่

- ชื่อสิทธิบัตร (Patent Title)
- เลขที่สิทธิบัตร (Patent Number)
- วันที่ขอขึ้นสิทธิบัตรและวันที่ประกาศ (Patent Filing and Issue Dates)
- ชื่อนักประดิษฐ์ (Inventor Name)
- ชื่อผู้ขอจดทะเบียนสิทธิบัตร (Applicant Name)
- บทคัดย่อสิทธิบัตร (Patent Abstract)
- สิทธิบัตรอ้างอิง/หนังสืออ้างอิง (Patent Citations / References)
- คำอธิบายสิ่งประดิษฐ์ (Description of the Invention)
- ข้อถ้อยสิทธิ (Patent Claims)
- ภาพประกอบ (Drawings)

ข้อมูลสิทธิบัตรที่เป็น Implicit เป็นข้อมูลที่ยากในการดึงข้อมูลนี้จากเอกสารสิทธิบัตรมาใช้ แต่ในหลายด้านของข้อมูลมีคุณค่าต่อนวัตกรรมกระบวนการ (Innovation Process) ข้อมูลสิทธิบัตรที่เป็น Implicit ที่ได้จากการวิเคราะห์สิทธิบัตร ได้แก่

ข้อมูลเชิงคุณภาพ : ข้อมูลจะถูกเชื่อมโยงในเอกสารสิทธิบัตรเฉพาะอย่างใกล้ชิด

ข้อมูลเชิงปริมาณ : เป็นข้อมูลที่ได้จากกระบวนการทางสถิติที่มักใช้วิเคราะห์กลุ่มสิทธิบัตร

ตัวอย่างของข้อมูลสิทธิบัตรที่เป็น Implicit ยังหมายความรวมถึง

- จำนวนสิทธิบัตรที่เจ้าของเดียวกันยื่นขอ
- จำนวนสิทธิบัตรที่แข่งขันกันภายในตลาด
- คุณภาพของสิทธิบัตร หรือ Portfolio ของสิทธิบัตร
- ขอบเขตการคุ้มครองของข้อถ้อยสิทธิ
- แนวโน้มอุตสาหกรรม
- การพิจารณาข้อมูลของคู่แข่ง ด้าน R&D, Cycle Times หรือจุดสนใจของคู่แข่ง

ข้อมูลสิทธิบัตรอาจทำรูปแบบข้อมูลเป็นตาราง กราฟ แผนภูมิวงกลม (Pie Chart) แผนภูมิแท่ง (Bar Chart) และแผนที่สิทธิบัตรซึ่งมีการนำเสนอในรูปแบบอื่น วิธีเหล่านี้เป็นวิธีที่ทำให้การมองและการแปลผลการวิเคราะห์ของสิทธิบัตรกลุ่มใหญ่มีประสิทธิภาพ

ทำไมจึงใช้ข้อมูลสิทธิบัตรเพื่อส่งเสริมกระบวนการนวัตกรรม (Innovation Process)?

เนื่องจากสิทธิบัตรก่อให้เกิด "สถานะของผลงานสร้างสรรค์" (state of the art) ในเทคโนโลยีเฉพาะใดๆ ที่เป็นประโยชน์ในเวลาที่กำหนด เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับความก้าวหน้าของนวัตกรรมที่จะตามมา เมื่อสิทธิบัตรจากสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่ก่อนแทรกซึมทั่วทั้งองค์กรได้ นวัตกรรมที่คุณภาพสูงกว่าจะเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) พบว่า ข้อมูลสิทธิบัตรถูกใช้เพื่อ

- เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา
- เพื่อเป็นแนวทางของกลยุทธ์การจัดการวิจัยและพัฒนา (R&D)
- เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการเกี่ยวกับกลยุทธ์การอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตร (Licensing) และการฟ้องร้องดำเนินคดี (Litigation)
- เพื่อประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับการรวมตัวทางธุรกิจและการถือสิทธิ (M&A)

หลายบริษัท มักจะชะลอการสร้างกลยุทธ์นวัตกรรมที่ต้องพึ่งพาสิทธิบัตร ส่วนใหญ่ เนื่องจากสิทธิบัตรซับซ้อนเข้าใจยาก กระบวนการทางความคิดส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับการตีความสิทธิบัตรที่ไม่ก่อให้เกิดการประดิษฐ์ หรือกระบวนการทางความคิดที่จะทำให้ได้ข้อมูลสิทธิบัตรมีค่าใช้จ่ายสูงเกินไป

สิทธิบัตรตัวแรกที่บริษัทในพื้นที่เทคโนโลยีเฉพาะใดๆ ให้การยอมรับ มักจะทำให้เกิดมูลค่าสูงสุดในระยะยาว จากงานวิจัย เรื่อง "Assessing the R&D management of firms by patent citation: Evidence from US patent" ของนากาโอกะ (Nagaoka) ในปี 2004 แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มุ่งมั่นในการใช้ประโยชน์จากผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นก่อน (Prior Art) อย่างเป็นระบบ จะมีวงจรการพัฒนาที่ก้าวหน้ารวดเร็วมาก และจะได้รับผลตอบแทนจากการคุ้มครองสิทธิบัตรที่สูงเนื่องจากมีนวัตกรรมที่มีคุณภาพและมีมูลค่าสูง

เนื่องจากกฎระเบียบของสิทธิบัตรที่ระบุไว้ว่า ใครยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนจะได้รับการคุ้มครองก่อน และเป็นผู้ชนะที่จะได้รับสิทธิบัตรเรื่องนั้นๆ กระตุ้นให้เกิดการคิดประดิษฐ์ใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีข้อถือสิทธิสำคัญๆ ที่มีขอบเขตการคุ้มครองกว้าง

จากการศึกษาขององค์การสิทธิบัตรยุโรป (EPO) เมื่อไม่นานมานี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้นำนวัตกรรมในสหรัฐอเมริกาและยุโรปที่มุ่งมั่นในการใช้ข้อมูลสิทธิบัตรพัฒนานวัตกรรมที่มีคุณภาพสูง จะได้เปรียบคู่แข่งที่ไม่ค่อยใช้ข้อมูลสิทธิบัตรหรือไม่ใช้เลย

เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาสิทธิบัตรที่มีคุณภาพสูงและได้รับส่วนแบ่งการตลาดมากขึ้น ร้อยละ 80 ของผู้นำเหล่านี้กล่าวว่า พวกเขาต้องการข้อมูลของคู่แข่งและข้อมูลทางการตลาดมากขึ้น ตามด้วยข้อมูล เกี่ยวกับนวัตกรรม

บริษัทนวัตกรรมส่วนใหญ่จะให้ความสนใจข้อมูลต่อไปนี้ ตามลำดับ

1. การจับตามองด้านเทคโนโลยี (Technology watch)
2. การจับตามองคู่แข่ง (Competitor watch)
3. การจับตามองตลาด (Market watch)
4. การตื่นตัวด้านบริการ (Alerting services)
5. บริการด้านให้คำปรึกษา (Advisory service)

และพบว่า มากกว่าร้อยละ 80 ของบริษัททั้งหมดสนใจข้อมูลสิทธิบัตรเป็นค่าปานกลางหรือสูง โดยใช้ข้อมูลสิทธิบัตรในขั้นตอนก่อนการพัฒนา (Predevelopment) ร้อยละ 68 ขั้นตอนการพัฒนา (Development) ร้อยละ 62 ในขั้นตอนการตรวจสอบการละเมิด (Checking Infringement) ร้อยละ 48 หรือใช้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องร้อยละ 29

แม้ว่าสำนักงานสิทธิบัตร จะมีบริการสืบค้นข้อมูลสิทธิบัตรทางอินเทอร์เน็ตฟรี แต่ประมาณร้อยละ 60 ของบริษัทจำนวน 1,900 บริษัท ที่ให้สัมภาษณ์กับ EPO ระหว่างทำการวิจัย เชื่อว่าการจ่ายเงินสำหรับบริการเชิงพาณิชย์จะทำให้ได้ข้อมูลสิทธิบัตรที่เป็น Implicit ซึ่งทำให้ได้กลยุทธ์ที่มีคุณค่าของการวิเคราะห์ภาพรวมและเครื่องมือที่เป็นข้อมูลภาพ

ในทางกลับกัน SMEs (บริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางที่มีพนักงานน้อยกว่า 500 คน) จำนวนมาก ยังมีความเข้าใจในการนำข้อมูลสิทธิบัตรไปใช้จริงอยู่น้อย เนื่องจากขาดความคิดในการนำข้อมูลสิทธิบัตรไปใช้เพื่อให้เกิดกระบวนการนวัตกรรม (Innovation process) ได้จริง.@@

ที่มา บทความ เรื่อง "Strategic Approaches To Using Patent Information"

จากเว็บไซต์ www.cafazine.com/depts/article.asp?id=14857&deptid=3 โดย Andy Gibbs